

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM

Hadtudományi Doktori Iskola

Tézisfüzet

Dr. Lacsny Márton Bálint:

A hazafias nevelés magyarországi eszközrendszere és lehetőségei
különös tekintettel a magyar cserkészetre

című PhD. értekezéséhez

Témavezető:

Dr. Babos Tibor

címzetes egyetemi tanár

Budapest, 2022

Bevezetés

Az elmúlt évek során több alkalommal kezdtem azzal előadásaimat, prezentációimat, hogy „talán nem kell ecsetelnem a hazafias nevelés jelentőségét...” Kutatásaim során azonban rá kellett jönnöm arra, hogy igenis szükség van erre, illetőleg a kutatási eredmények hasznosulása tekintetében éppen erre van a legnagyobb szükség. Értő közönség, a hadtudományban jártas emberek, katonák számára valóban nem kell ecsetelni a hazafias nevelés jelentőségét, azonban a kutatás hasznosulásának egyetlen módja, ha az egész társadalmat sikerül meggyőzni a hazafias nevelés jelentőségéről. A hazafias nevelésnek ugyanis akkor van értelme, ha annak hatása széles körben érvényesül és az egész társadalom számára norma lesz a hazafiság, amit szükség esetén tettekre lehet konvertálni.

Egy állam katonai erejét és ezzel együtt védelmi képességeit nagyban befolyásolja a haderő társadalmi beágyazottsága, vagyis a civil-katonai kapcsolatok minősége. Különösen igaz ez a nyugati típusú demokráciákra, hiszen ezekben az államokban alkotmányosan érvényesül a demokratikus civil kontroll alapelve, vagyis a haderő számára legmagasabb szinten civil állami vezetők szabják a feladatokat, amely civil állami vezetőket demokratikusan választanak. Ebből következik, hogy a társadalom haderőhöz való viszonyulása alapvetően befolyásolja a haderő alkalmazhatóságát és ezáltal az állam katonai erejét¹.

Ugyanakkor a haderőhöz, mint az állam fegyveres védelmét ellátó szervezethez való pozitív hozzáállás ösztársadalmi szinten nem képzelhető el magához a hazához való pozitív érzelmi kötődés, vagyis a hazafiság eszméje nélkül.

A tudományos probléma megfogalmazása, a kutatás célja

A hazafiság, illetőleg annak ösztársadalmi szintű megteremtése és fejlesztése alapvető fontosságú egy ország védelmi képességeinek, illetőleg a haderő alkalmazhatóságának szempontjából. A hazával szembeni pozitív érzelmi kötődés kialakítása és az ezzel szükségszerűen együtt járó ismeretek átadása a hazafias nevelés. Ennek megfelelően jelen tanulmány a következő kérdésekre keresi a választ:

1. Milyen eszközei vannak az államnak arra, hogy az állampolgároknak a haza iránti pozitív érzelmi kötődést fejlessze?

¹ (Huntington S. T., 2002), 88.old.

2. Hogyan biztosítható az állam hazafias neveléssel foglalkozó szervezeteinek hatékony működése?
3. Milyen nem állami eszközök állhatnak rendelkezésre a hazafias nevelési feladatok végrehajtására?
4. Hogyan javítható a nem állami eszközök, vagy szervezetek hazafias nevelési munkájának hatékonysága?

Hipotézisek

Kutatásom kezdetén a következő hipotéziseket fogalmaztam meg, amelyek igazolása, vagy cáfolata új tudományos eredményként jeleníthető meg:

1. Feltételeztem, hogy a haza fegyveres védelmére való felkészülésben nagy jelentősége van a hazafias nevelésnek. Feltételeztem továbbá, hogy a társadalom kohézióját és az emberek kisebb-nagyobb közösségekhez, végső soron a nemzethez való tartozásának alapjait is meg lehet teremteni a hazafias nevelés eszközei által, valamint az állam ezzel ellensúlyozni tudja a globalizáció számos, a társadalomra és az egyénekre gyakorolt káros hatását.
2. Feltételeztem, hogy a haderő személyi állományának utánpótlása szempontjából a XXI. században a hazához való érzelmi kötődésnek és a szolgálat iránti elkötelezettségnek legalább akkora szerepe van, mint a potenciális előképzésen megszerzett, honvédelmi szempontból hasznos tárgyi tudásnak.
3. Feltételeztem, hogy lehetséges ma Magyarországon olyan szervezetet létrehozni, amely a honvédelem szempontjából fontos gyakorlati ismeretek átadásával, vagyis honvédelmi előképzéssel foglalkozik és amely mérhető mértékben képes fejleszteni a társadalom hazához való pozitív érzelmi kötődését. Feltételeztem továbbá, hogy egy ilyen szervezet képes organikus úton tömegszervezetté fejlődni.
4. Feltételeztem, hogy a magyar köznevelés rendszerében megvan a hazafias nevelésnek és a közösségépítésnek a megfelelő eszközrendszer és az intézményrendszer alkalmas a hazafias nevelési célok megvalósítására.
5. Feltételeztem, hogy a hazafias nevelés eszközeit – amennyiben azok nem megfelelően vannak jelen– jogalkotási eszközökkel és gyors szervezeti reformokkal a köznevelési rendszerben meg lehet teremteni.

6. Feltételeztem, hogy a magyar cserkészzet – megalapítása óta – gyakorlatilag teljes mértékben megvalósítja az állam által igényként megfogalmazott hazafias nevelési célokat.
7. Feltételeztem, hogy a magyar cserkészzet és az állam megfelelő alrendszereinek szinergikus kapcsolatait kihasználva jelentős mértékben javítható a hazafias nevelés hatékonysága.

A kutatás módszertani alapjai

Tekintettel arra, hogy a doktori kutatásom teljes mértékben Magyarország védelmi képességeinek javításáról szól, a disszertáció is első sorban a biztonsági tanulmányok tudományterület eszközrendszerét használja fel a kutatási eredmények elérésére. Ennek megfelelően a „szervezett emberi közösségek (államok), valamint az államok által létrehozott nemzetközi rendszer vizsgálatával”² fogok foglalkozni. A disszertációban túlnyomó részben a Magyar Állam „viselkedését” vizsgálom a hazafias nevelés területén és azt elemzem, hogy az állam milyen intézkedéseket tud megtenni annak érdekében, hogy a hazafias nevelés a lehető leghatékonyabb legyen és a lehető legnagyobb mértékben szolgálja az államberendezkedés biztonságát.

Kiindulópontként a koppenhágai iskola ötdimenziós biztonságmodelljét³ használom, amelyben a biztonság dimenziói az állam kül- és biztonságpolitikai aktivitási területei jelennek meg. Ez a megközelítés jól mutatja azt a folyamatot, amely az emberiség történetének utolsó néhány száz éve alatt végbe ment. A katonai biztonság ugyanis azért lehetett elsődleges, mert külső emberi erővel a biztonság összes többi – Buzan és Weaver által definiált – területét akár csak 100 évvel ezelőtt is lehetetlen lett volna befolyásolni.

A katonai biztonságon túl a társadalmi, politikai, gazdasági, vagy környezeti biztonság megjelentek ugyan egy-egy hadműveletben, de valójában csak a katonai biztonság eszközeiként (pl. a környezeti biztonság is sérül, ha elterelünk egy folyót annak érdekében, hogy az ellenség ne jusson ivóvízhez).

² (Gazdag, 2011), 20. old.

³ (Buzan, Waever, & de Wilde, Security: A New Framework for Analysis, 1998), 22-23. old.

Természetesen a biztonság minden, itt definiált dimenziójának vannak humán erőforrásra vonatkozó vetületei, azonban, ha az ifjúság, vagy az egész társadalom hazafias neveléséről beszélünk, talán mégis a társadalmi és a politikai vetületek emelkednek ki. A politikai vetület persze csak a képviseleti demokrácia tekintetében, amennyiben lényeges az, hogy a választásokon részt vevők számára a biztonsági szempont előtérbe kerüljön. Minden esetre, ha biztonság ezen, komplex értelmezéséből indulunk ki, akkor az egyes ember életének számos területén van alkalma olyan döntéseket hozni, amelyek összefüggenek a biztonság kérdésével és amelyek biztonságiasítására, vagyis a magas politika szintjére emelkedésére sokkal nagyobb esély van, mintha a biztonságot csak katonai értelmében vizsgálnánk.

Biztonsági Tanulmányok, mint tudományterületi besorolás meghatározza a kutatás során alkalmazott tudományos módszereket és a vizsgálódás fő irányát. A vizsgálat tárgya az, hogy az állam rendelkezésére álló humán erőforrás hogyan fejleszthető olyan irányba, hogy az az állam biztonságát elősegítse. Ezen belül az ifjúság hazafias nevelésével foglalkozom, azon belül hangsúlyosan a magyar cserkészettel, mint olyan eszközzel, ami a nevelés célokat igen nagy hatékonysággal valósítja meg.

Mivel a disszertáció szűkebb tárgya a hazafias nevelés, amelynek van egy igen erős pedagógiai vetülete, ezért a következő értelmezési szinten az eddigi komplex rendszert hazafias nevelés optikáján keresztül kell néznünk. Ez nem csupán a „nemzetvédelmi humán tőke”⁴ értelmezési köre, hiszen itt a teljes társadalom utánpótlásának hazafias neveléséről beszélünk. Nem is csupán a társadalmi biztonság vetülete, hiszen a biztonság minden értelmezésének humán erőforrás oldalát nézzük és mindazon szempontokat, amelyek emberi döntésekhez vezetnek.

A katonai biztonság (pl. hadiállapot kinyilvánítása) tekintetében a társadalom véleményét a döntéshozók a legritkább esetben szokták kikérni, mégis igaz az a tétel, hogy a haderő alkalmazhatóságának négy közül az egyik feltétele, hogy a társadalom hajlandó legyen az adott kérdésben támogatni a haderő alkalmazását⁵. Ennek megfelelően a disszertáció során a módszertani kérdéseket a hazafias nevelés optikáján keresztül fogom vizsgálni, vagyis minden biztonsági, vagy határterületi szempontot az adott terület humán erőforrás utánpótlási vonzatai, pedagógiai kérdései felől fogok áttekinteni.

⁴ (Boldizsár & Németh, 2016)

⁵ (Huntington S. T., 2002), 88. old.

Az elvégzett vizsgálat tömör leírása fejezetenként

A dolgozat első fejezetében megfogalmazom azon alapvetéseket, amelyek a téma lehatárolásához szükségesek. Ezen túlmenően felvetek néhány olyan globális problémát, amely miatt indokoltnak tartom a téma vizsgálatát és amelyek mind az egyén, mind a kisebb közösségek, mind pedig az egész társadalom számára hangsúlyozzák a honvédelem ügyének fontosságát. Ezek a problémák túlnyomó részben a globalizáció néven ismert társadalmi folyamatok által generált jelenségek, amelyek – a globalizáció számos pozitív hatása mellett – veszélyeztetik a közösségek, társadalmak kohézióját és amely jelenségek ellen az államok igyekeznek fellépni. A fejezet fő megállapítása, hogy az itt felvetett problémák veszélyeztetik a társadalom kohézióját és súlyos esetben alkalmasak a társadalom felbomlására és az állami berendezkedés megdöntésére is, ugyanakkor a hazafias nevelés eszközei alkalmasak ezen problémák ellensúlyozására.

A második fejezetben – történeti áttekintést követően – bemutatom a magyar közigazgatás honvédelmi alrendszerének kapcsolatait a hazafias neveléssel. Egy felmérés tudományos eredményein keresztül bemutatom annak igazolását, hogy a haderő személyi állományának utánpótlása során mind a haderő, mind az állomány tagjai tekintetében fontosabb a haza iránti érzelmi kötődés és a szolgálat iránti elkötelezettség, mint az esetlegesen korábban megszerzett tárgyi tudás, vagy fizikai képesség. A Honvédelmi Kötelék program tapasztalatai, mint tudományos kísérleti tapasztalatok, valamint az azok felhasználásával létrehozott Honvédelmi Sportszövetség bemutatása által igazolom, hogy lehetséges ma Magyarországon olyan szervezetet létrehozni, amely a honvédelem szempontjából fontos gyakorlati ismeretek átadásával, vagyis honvédelmi előképzéssel foglalkozik. Cáfolatot nyer továbbá az a hipotézis, hogy egy ilyen szervezet az alapvetések között bemutatott mai magyar társadalmi viszonyok között olyan tömegszervezetté válik, mint 1990. előtt az MHSZ.

A harmadik fejezetben bemutatom a magyar közigazgatás oktatási alrendszerének kapcsolatait a hazafias neveléssel. Ezen belül első sorban a köznevelés alrendszerével foglalkozom és érintőleg elemzem a tanárképzést, mint a felsőoktatás egyik szegmensét. Egy konkrét eseten keresztül bemutatom a magyar köznevelési rendszerben eszközölhető reformok végrehajtásának lehetséges módját, bemutatva ezen keresztül a rendszerben rejlő problémákat

és akadályokat is. A fejezet további részében egy kérdőíves felmérés tudományos eredményeinek bemutatásán keresztül elemzem a magyar köznevelés intézményrendszerének a hazafias neveléshez fűződő viszonyát, bemutatva, hogy a köznevelés szakpolitikai céljai között még mindig túlsúlyban van az ismeretek átadására való törekvés az érzelmi kötődés kialakításával szemben.

A negyedik fejezetben a világ legnagyobb ifjúságnevelő mozgalmával, a cserkészzel foglalkozom. Rámutatok a magyar cserkészlet specialitásaira és részletesen elemzem a magyar cserkészlet képzési- és próbarendszerét. A fejezet tudományos eredménye a magyar cserkészlet módszerének leírása a honvédelem és a hazafias nevelés szempontrendszer szerint, amire a magyar cserkészlet rendszerváltozás utáni újraindulása óta nem került sor. A fejezetben igazolom, hogy a magyar cserkészlet, mint mozgalom tevékenysége a hazafias nevelés szempontjából példaértékű és követendő. A fejezet végén javaslatot teszek a magyar cserkészmozgalom és az állam egyes alrendszerei közötti együttműködés lehetséges formáira és a fejlesztés potenciális irányaira is.

A befejezés a kutatómunka eredményeit, következtetéseit és a felhasználásra vonatkozó ajánlásokat foglalja össze.

Az elvégzett kutatás eredményei, összegzett következtetései

A dolgozat megállapításainak összefoglalása általában

A disszertáció fő hipotézise a következő: A Magyar Államnak a jelenlegi politikai berendezkedés mellett vannak eszközei a hazafias és honvédelmi nevelési célok elérésére. Ezen eszközöknek és intézményeknek elsődleges feladata azonban nem a hazafias nevelés szervezése, vagy végrehajtása. Elmondható továbbá, hogy ez az állami intézményrendszer viszonylag drágán és alacsony hatékonysággal működik. Az állami intézményrendszer ugyanakkor az egyetlen, amely garantálni tudja, hogy a hazafias nevelés tartalma, tananyagai eljutnak minden iskolás gyerekekhez. Az intézményrendszer ráadásul – ahogy a dolgozat során beláthattuk – nem az egyetlen eszköz. Az államnak megvan minden jogalkotási eszköze más intézmények és rendszerek támogatásához. Van ezen kívül olyan állami vagyon, amelyet lehet más intézmények és szervezetek érdekében úgy használni, hogy azok a hazafias nevelés célját szolgálják.

Az állami intézményrendszernek két olyan alrendszere van, amely a disszertáció szempontjából releváns lehet: a honvédelem alrendszere, illetőleg oktatás alrendszere. Láthattuk, hogy ezek közül jelenleg egyik sem tekinti elsődleges feladatának a gyerekek hazafias, vagy honvédelmi nevelését.

[A honvédelem alrendszerének hipotéziseivel kapcsolatos megállapítások](#)

A dolgozat vonatkozó részében bemutatom annak a felmérésnek az eredményeit, amelyet a Magyar Honvédség vezetői körében végeztem a hazafias nevelésről alkotott nézeteikről. Korábban ilyen felmérés tudomásom szerint nem készült. A felmérés eredménye tudományos eredményként szolgálja a hazafias nevelés és a honvédelem utánpótlásának célját. A fejezetben bemutatom a Honvédelmi Kötelék programot, amely a később (a HM-től független köztestületként) megalapított Honvédelmi Sportszövetség feladatait kezdte el megvalósítani a HM szervezetén belül.

A honvédelem alrendszere első sorban a haza fegyveres védelmére fókuszál és éppen csak a toborzás szempontjából releváns korosztály bevonására van kapacitása. A Magyar Honvédség társadalmi kapcsolatai elégtelenek és nincsenek eléggé átgondolva ahhoz, hogy a magyar katona a társadalom hazafias nevelésének eszköze legyen. A katonai vezetők 100%-a 2003 előtt kezdte pályáját, ami miatt vannak saját emlékeik a sorkatonaságról, de nincsenek felkészülve a valódi munkaerőpiaci versenyre. Ugyanakkor látni kell, hogy a Magyar Honvédség ma már semmilyen formában nem kitüntetett szereplője a munkaerőpiacnak és szükséges lenne olyan stratégia és hozzá intézkedési terv megalkotása, amellyel a Honvédség ezt a kitüntetett szerepet valamilyen módon vissza tudja szerezni.

A magyar katonai vezetők a katonai előképzés szervezetét látják bármely rendszerben, vagy szervezetben, amely hazafias neveléssel foglalkozik. Ennek megfelelően minden olyan gyereket, akinek a képzésére egy szervezet pénzt költ, vagy akibe energiát fektet és utána nem lesz katona, vagy legalább rendőr, veszteségként, pénzkidobásként könyvelnek el. A Honvédelmi Minisztériumnak nincs publikált stratégiai elképzelése a honvédséggel kapcsolatos szemléletformálásra és a társadalmi kapcsolatok fejlesztésére.

A Honvédelmi Kötelék program eredeti politikai indíttatását tekintve egy az MHSZ-hez hasonló, honvédelmi előképzéssel foglalkozó tömegszervezet létrehozatalát célozta. Mint a program végrehajtásáért felelős HM-es vezetőnek, a program indításától kezdve szándékomban állt a program elemeinek tudományos megalapozása, így magát a programot,

illetőleg annak tapasztalatait nyugodtan lehet egy tudományos kísérletnek tekinteni annak igazolására, hogy ilyen programot lehet-e sikerrel lefolytatni, illetőleg a végrehajtásból milyen következtetéseket lehet levonni. A disszertációban részletesen elemzem a program tanulságait, tapasztalatait, azon belül is első sorban a program legsikeresebb elemének, a középiskolai honvédelmi versenyrendszernek a tapasztalatait. Ennek körében a gyakorlatban is bizonyítottam, hogy létre lehet hozni egységes tematika szerinti országos honvédelmi versenyrendszert és azt hosszabb távon is fenn lehet tartani. A legfontosabb tapasztalat tehát az, hogy lehetséges minden megyében egységesített tematika szerint honvédelmi versenyeket rendezni. Ezt a megállapítást közel fél éves felmérési munka előzte meg, amelynek során áttekintettem, hogy az 1980-as évek honvédelmi versenyének mely részei maradtak fenn az egyes régiókban és az egyes alakulatoknál. Ezzel tehát igazoltam azt a tudományos hipotézist, hogy az országos honvédelmi versenyrendszer kialakítható. Fontos továbbá, hogy a résztvevő csapatok számát lehet növelni, mivel minden megyében lehetséges kb. 30 versenyző csapat fogadása. Fontos, hogy a Katonasuli programban résztvevő iskolák mellett a többi középiskolában is szükséges az élő kapcsolat kiépítése.

Bizonyítottam ezen túlmenően, hogy a versenyrendszert a megyei szinthez képest le lehet vinni járási (vagy tankerületi) szintre is, (az országos döntővel együtt) három szintűvé téve ezáltal a versenyrendszert és megteremtve a lehetőségét annak, hogy akár az ország összes középiskolája részt vegyen a versenyeken. A disszertáció részletes statisztikai adatokat tartalmaz a versenyek lebonyolítására vonatkozólag, ami a gyakorlatban is felhasználható információ azok számára, akik ilyen versenyt akarnak szervezni. A versenyrendszer leírása azonban csak egy elenyésző része az egész programnak. A legfontosabb részt az jelentené, ha sikerülne megszervezni azt, hogy a diákok szervezett formában és meghatározott szervezeti keretek között készüljenek fel a versenyekre. A felkészülés megszervezése és a diákok rendszeres oktatása teremtené meg azt a rendszeres kapcsolatot a diákok és a honvédség közt, ami által az ilyen irányú kötődés érdemben erősíthető. Ehhez nyilvánvalóan nagyságrendekkel nagyobb erőforrások szükségesek és szükséges a honvédelem alrendszerének a jelenleginél sokkal aktívabb részvétele is. A Honvédelmi Kötelék program tapasztalatai között ezek is megjelennek a disszertációban azzal, hogy a Honvédelmi Sportszövetség (mint a program jogutódja) szervezeti fejlesztése során ezekre kellene figyelemmel lenni annak érdekében, hogy a fejlesztés kellően hatékony lehessen.

A Honvédelmi Sportszövetség létrehozatala hatalmas eredmény, ugyanakkor a fejlesztés jelenlegi stádiumában nem látszik az a hozzáadott érték, ami miatt a szövetséget létrehozták és nem látszik az sem, hogy hogyan és milyen hozzáadott értéket kívánnak teremteni az eddigiekhez képest. Mindezekkel együtt lehetséges olyan szervezetet létrehozni, amely a HM felelősségi körén belül helyezkedik el és az ifjúság hazafias és (vagy) honvédelmi nevelésével foglalkozik. Egy ilyen szervezet létrehozatalának megvan a maga sajátos szempontrendszere, amelyet a dolgozatban bemutatok. Természetesen az általam bemutatott modell nem az egyedüli lehetséges, azt azonban igazoltam a dolgozatban, hogy a HS ma nem eszerint a szempontrendszer szerint működik.

Az oktatási alrendszer hipotéziseivel kapcsolatos megállapítások

Az oktatási alrendszerre vonatkozó fejezetben a következő tudományos eredményeket is hozó kutatásokat folytattam le:

Egy kérdőíves felméréssel felmértem a magyar középiskolák hazafias neveléssel kapcsolatos gyakorlatát. Magyarország 1443 db⁶ középiskolájából összesen 842-ből érkezett válasz. A beérkezett válaszok 100%-a érdemi és értékelhető volt, egy választ sem kellett önellenmondás, vagy nyilvánvaló komolytalanság miatt kirekeszteni az elemzésből. A disszertációban kérdésenként elemzem a válaszok és a válaszadókra jellemző kemény változók összefüggéseit, majd összefoglalást készítek az elemzésről. Az eredményekről általánosságban elmondható, hogy azok beigazolták azt a feltételezést, hogy a magyarországi középiskolák honvédséggel való kapcsolata igen heterogén. Nagyon kevés középiskola van, akiknek folyamatos és élő kapcsolata van a honvédség valamely szervezetével. Ezek főleg azok az iskolák, amelyek részt vesznek a Katonasuli programban. Az iskolák túlnyomó többségében az igazgató felismeri azt, hogy a hazafias és honvédelmi nevelésnek van valamennyi jelentősége, azonban nincs teljesen tisztában azzal, hogy mit és hogyan kellene tennie annak érdekében, hogy az ügyet előmozdítsa. Ennek megfelelően ezen iskolák honvédséggel való kapcsolata esetleges, de fejleszthető.

Egy köznevelési tárgyú kormányelőterjesztés tartalmát és elfogadásának folyamatát feldolgoztam egy esettanulmányban, bemutatva azon keresztül, hogy a hazafias nevelés

⁶ Forrás: Oktatási Hivatal.

bizonyos elemeivel kapcsolatos változtatásokat hogyan lehet keresztülvinni a köznevelés alrendszerén.

A kutatások alapján egyértelműen látszik, hogy a jelenlegi oktatási rendszer alapvetően a gyerekek individuális fejlesztésére alapít, ami nem támogatja azt a nevelési célt, hogy a gyerekekből közösségeket kell képezni. Az oktatási rendszernek jelen pillanatban nem célja, hogy együttműködő közösségeket hozzon létre, ezért nem szabad meglepődni azon, hogy ezek az együttműködő közösségek nem is jönnek létre.

A jelenlegi oktatási rendszer teljesen esetleges módon foglalkozik a hazafias és honvédelmi neveléssel, mint céllal. Horizontális célként szerepel a tantervekben, azonban a gyakorlati szempontok vonatkozásában nincs képzés, vagy tananyag a tanárok módszertani képzésében. Az oktatási rendszerben két olyan pont van, amelyeknél fogva az állam hatékonyan be tud avatkozni a hazafias nevelés rendszerébe: az egyik a Nemzeti Alaptanterv, a másik pedig a tanárképzés rendszere. A kettőnek együtt kell történnie, különben az egyik kioltja a másik által előidézett pozitív hatást. Tudni kell, hogy ezeket a hatásokat 15-20 éves időtávon lehet egyáltalán mérni, így tervezésüknek is ennek figyelembevételével kell történnie. A tanárképzés kérdése viszont alapvetően a képzők képzésének kérdése, tehát felsőoktatási problémáról is van szó.

Az oktatási rendszerben természetesen lehet részleges reformokat bevezetni. A dolgozat részét képező esettanulmányban bemutatom, hogy a puszta kezes küzdősportok és a lövészet, mint két honvédelmi szempontból fontos sportág iskolai oktatását milyen intézkedések mentén lehet bevezetni. Bizonyítom, hogy ez megfelelő politikai szándék megléte esetén lehetséges, azonban azt nem a honvédelem alrendszere, hanem az oktatás alrendszere felől lehet a leghatékonyabban végrehajtani.

[A magyar cserkészettel kapcsolatos hipotézisek igazolása](#)

A magyar cserkészetről szóló fejezetben bemutatom a magyar cserkészetet. A magyar cserkészet vázlatos története alkalmas arra, hogy keretbe foglalja a magyar cserkészet képzési és próbarendszerének bemutatását: ez utóbbi leírást hadtudományi szempontok figyelembevételével elsőként tettem meg, így ez új tudományos eredménynek tekinthető.

A magyar cserkészet, mint mozgalom, illetőleg a Magyar Cserkészszövetség, mint társadalmi szervezet Magyarországon, A Magyar Cserkészszövetségek Fóruma és tagszervezetei pedig világszerte a magyarságot összefogva olyan rendszert működtetnek, amely alkalmas a hazafias

nevelési célok elérésére. A cserkészzet ezt a feladatát önkéntes alapon, civil szervezetek keretei között teljesíti minimális állami támogatás mellett.

Tekintettel arra, hogy a kutatásom eredménye az, hogy a cserkészzet – bár limitált a befogadóképessége – a bemutatott állami alrendszereknél nagyságrendekkel költséghatékonyabban éri el a kívánt nevelési célt, a dolgozatban javaslatot is teszek arra, hogy az állam, illetőleg a cserkész mozgalom mely területeken tudná bővíteni az együttműködését annak érdekében, hogy a cserkészzet több magyar gyerek vonatkozásában tudja kifejteni nevelési tevékenységét.

A magyar cserkészzet képzési és próbarendszere minden olyan célt teljesít, amelyet a hazafias és honvédelmi nevelési célok között a korábbi fejezetekben megfogalmaztunk és amelyeket ilyen célként az állam deklarált. Ennek megfelelően a magyar cserkészzet kifejezetten alkalmas arra, hogy a hazafias és honvédelmi nevelési célokat megvalósítsa.

A cserkészzet önkéntes szervezet és ebben rejlik hatékonysága is. Ennek megfelelően a nagy arányú közvetlen anyagi támogatás csak ront a hatékonyságon, azonban lehet találni olyan módszereket, amelyekkel a cserkészmozgalom indirekt támogatása útján a nevelés hatékonysága tovább javítható. Ezek közül talán a leghatékonyabb eszköz az, ha a cserkészek tevékenységéhez szükséges eszközöket és ingatlanokat biztosítjuk számukra. Ez leginkább táborozási eszközök, felszerelések, valamint táborozásra alkalmas erdők kedvezményes, vagy ingyenes, a táborok idejére való kölcsönadásával érhető el. Abban az esetben, ha ezek az eszközök típusukat tekintve azonosak a MH által rendszeresített eszközökkel, akkor ezzel a kérdéses eszközök használatára a cserkészek ki lesznek képezve, ami jelentős könnyebbség lehet szükség esetén.

A disszertációban foglalt tudományos eredmények

A dolgozat elején megfogalmazott hipotézisek igazolását, illetőleg cáfolatát követően a disszertációban a következő tudományos eredményeket fogalmazom meg:

1. Bizonyítottam, hogy honvédelem kormányzati alrendszerén belül lehetséges létrehozni egy hazafias neveléssel foglalkozó országos iskolai versenyrendszert, és az azt működtető szervezetet, de az így létrehozott szervezet a mai állami és társadalmi berendezkedés mellett nem fog organikusan tömegszervezetté fejlődni.

2. Bemutattam, hogy magyar köznevelés rendszerében a közösségre nevelés, a csapatmunka és ezáltal a hazafias nevelés cél- és eszközrendszere háttérbe szorul, mert elsősorban a gyerekek individuális fejlesztésére fókuszál.
3. Igazoltam, hogy - jóllehet a hazafias nevelés cél- és eszközrendszerének előtérbe helyezése és a köznevelés rendszerének megváltoztatása igen időigényes és bonyolult folyamat – napjaink negatívan erősödő biztonsági folyamatai szükségessé teszik az ilyen irányú kutatásokat és fejlesztéseket.
4. Bizonyítottam, hogy a magyar cserkészeten kívül ma hazánkban nem létezik hasonló kvalitású kezdeményezés, amely a hazafias nevelési célok megvalósítását tűzi zászlajára.
5. Bemutattam, hogy a magyar cserkészet képzési és próbarendszere minden olyan célt teljesít, amelyet a hazafias és honvédelmi nevelési célok között az állam deklarált, így kifejezetten alkalmas arra, hogy a hazafias és honvédelmi nevelési célokat megvalósítsa ezért indokolt, hogy a civil-katonai együttműködés fókuszába kerüljön.

Ajánlások

2013 óta folytatott kutatómunkám során az állami intézményrendszer és a közigazgatás számos területét volt alkalmam megismerni. Ezeket a tapasztalatokat természetesen felhasználtam a dolgozatnak az elkészítésében is.

A dolgozatban bemutattam, hogy a hazafias nevelés feladatrendszere – amennyiben arra állami feladatként tekintünk – egyaránt tartozik a köznevelésért és a honvédelemért felelős minisztériumok feladatkörébe. A formai keretek kialakítása mindenképp a köznevelési alrendszer feladata, ugyanakkor a tartalmi elemek és a hazafiságnak a honvédelemmel való összefüggését mutató elemek jelentős részét a honvédelemért felelős tárca szakemberei tudják hozzáadni a rendszerhez. Azt gondolom, hogy a dolgozat használható a honvédelem és a köznevelés állami alrendszerei közötti összefüggések megértéséhez. Jól alkalmazható továbbá a honvédelemmel kapcsolatos oktatási tartalmak köznevelési rendszerbe való illesztése során. A magyar cserkészetet bemutató fejezet véleményem szerint alkalmas arra, hogy a hadtudománnyal foglalkozó szakemberek jobban megértsék a magyar cserkészet lényegét. Azon belül is nagyon fontosnak tartom azt, hogy a hadtudomány számára világos legyen, hogy mik a magyar cserkészet értékei a honvédelem szempontjából. Bemutattam, hogy a cserkészetet mire lehet használni és mire nem lehet használni. Bemutattam azt is, hogy hol

vannak az együttműködés lehetséges területei, amelyek mind a honvédelem, mind a cserkészzet számára hasznosak. Ezzel együtt látni kell azokat a területeket is, amelyeken az együttműködés csak látszólag szolgálja a felek érdekeit, de valójában kifejezetten káros is lehet.

A cserkészzet lényegének megértését személy szerint kifejezetten fontosnak tartom a honvédelem ügye szempontjából, mivel a haderő társadalmi kapcsolatainak egy olyan – jelenleg kihasználatlan – területéről beszélünk, amely a dolgozatban bizonyítottak szerint igen jelentős potenciált hordoz magában. Ez a potenciál az együttműködés területeinek további kutatása, a dolgozatban megfogalmazott javaslatok kipróbálása és a tapasztalatok tudományos igényű feldolgozása által tovább bővíthet.

Összefoglalva tehát a dolgozatban megfogalmazott tudományos eredmények véleményem szerint a gyakorlatban is hasznosíthatóak a HM mindenkori társadalmi kapcsolatokért felelős szervezeti egysége számára és bízom benne, hogy munkám eredménye valóban hasznosulni is fog ezen a területen.

A kutatási eredmények gyakorlati felhasználhatósága

Az értekezés kutatási eredményei széles körben alkalmazhatók a gyakorlatban a következő területeken:

1. A második fejezetben leírtak a gyakorlatban alkalmasak a honvédelmi versenyek rendszerének fejlesztésének további tervezésére. Az ott leírtak tartalmazzák a versenyrendszer kialakításának tapasztalatait, amelyeket a rendszer további fejlesztéséhez alapul lehet venni.
2. A második fejezetben található szervezetfejlesztéssel foglalkozó rész, amely a hazafias neveléssel foglalkozó szervezetek fejlesztési szempontjait tartalmazza. Ezen szempontok figyelembevételével az ilyen tevékenységet végző szervezetek fejlesztése a gyakorlatban komolyan előmozdítható.
3. A harmadik fejezetben bemutatott esettanulmány segítséget jelenthet a hazafias neveléssel, valamint annak fejlesztésével foglalkozó elméleti szakemberek számára ahhoz, hogy a fejlesztési elképzelések gyakorlati megvalósítását hogyan érdemes tervezni és mire kell számítani a gyakorlati megvalósítás során.
4. A harmadik fejezetben bemutatott kérdőíves felmérés eredményei segítséget nyújthatnak a hazafias neveléssel, valamint annak fejlesztésével foglalkozó elméleti szakemberek és állami döntéshozók számára a jelenlegi állapotok felmérése és a kiindulási helyzet megállapításához. Ezen kívül – mivel a felmérés intézményekre és azok vezetőire vonatkozott – a tanárképzés fejlesztése kapcsán is jól használható.

5. A negyedik fejezetben található a magyar cserkészzet leírása, amely jó szolgálatot tehet azon állami vezetők, valamint a hazafias nevelés rendszerének és a köznevelés rendszerének fejlesztésével foglalkozó döntéshozók és döntéselőkészítők számára, akiknek nincsenek a magyar cserkészettel kapcsolatos saját tapasztalataik. Fontos támpont lehet ez a leírás olyan döntéshozók és döntéselőkészítők számára is, akik szervezeteiken keresztül együttműködéseket terveznek a magyar cserkészzet valamely szervezetével.

Az értekezés benyújtójának a témakörből készült publikációs jegyzéke

- Lacsny, M. (2015). A Honvédség által indított, a civil védelmi képesség fejlesztését célzó program tervezésének és kialakításának szempontjai. *Sereg Szemle*, 13(2-3), 143-153.
- Lacsny, M. (2016). The Trinity of Civil-Military Relations and Their Connection to Patriotic and Military Education in Hungary. *Hadtudományi Szemle*, XI.(4), 46-57.
- Lacsny, M. (2016). Honvédelmi Kötelék – ígéretes kezdeményezés a civil honvédelmi képesség fejlesztésének érdekében. *Honvédségi Szemle*, 144(1), 112-121.
- Lacsny, M. (2016.). A Honvédelmi Kötelék elnevezésű program tanulságai és a fejlesztés lehetséges irányai. *Honvédségi Szemle*, 144(4), 142-149.
- Lacsny, M. (2016). A tartalék tartaléka. *A hadtudomány és a XXI. század*. Budapest: Doktoranduszok Országos Szövetsége.
- Lacsny, M. (2017). Egy honvédelmi neveléssel foglalkozó szervezet fejlesztésének szempontjai. *Honvédségi Szemle*, 145(6), 134-144.
- Lacsny, M. (2017). A hazafias és honvédelmi nevelés, ahogy a középiskolások látják (1.). *Honvédségi Szemle*, 145(2), 134-144.
- Lacsny, M. (2017). A hazafias és honvédelmi nevelés, ahogy a középiskolások látják (2.). *Honvédségi Szemle*, 145(3), 146-153.

Az értekezés benyújtójának szakmai-tudományos életrajza:

dr. Lacsny Márton

1977-ben született Budapesten

1991-ben tett cserkész fogadalmat

1994-ben őrsvezetői képesítést szerzett

1996-ban érettségizett a Budapesti Piarista Gimnáziumban

2001-ben szerzett jogi diplomát az Eötvös Loránd Tudományegyetemen

2005-ben ügyvédi szakvizsgát tett

2010-től a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium kormánytanácsadójaként részt vett az MHSZ vagyon sorsának feltárásában

2012-től a HM-ben dolgozott a Honvédelmi Kötelék program megvalósításán, mint a program kidolgozója és a programiroda vezetője

2013-ban kezdte doktori képzését az NKE HDI-ben, ahol 2018-ban abszolutóriumot szerzett

2014-től az Emberi Erőforrások Minisztériumának főosztályvezetője, majd főtanácsadója. Ebben a minőségében részt vett a felsőoktatási kancellári rendszer kidolgozásában, hatástanulmányainak előkészítésében, a közös felsőoktatási SAP rendszer kialakításában, a Köznevelési SAP és eKréta rendszerek bevezetésében és az új Nemzeti Alaptanterv előkészítésében, egyeztetésében.

2018-ban cserkész segédtszti képesítést szerzett,

2015-től 2021-ig a Magyar Cserkészszövetség felügyelőbizottságának elnöke,

2018-2019-ben az NKE Tanácsadó Testületének EMMI miniszter által delegált tagja,

2019-től az Eötvös Loránd Kutatási Hálózat főtítkárhelyettese,

2020. szeptembere óta a Nemzeti Adatvagyon Ügynökség, majd Nemzeti Adatgazdasági Tudásközpont igazgatója, majd állandó szakértője.

Angolul felsőfokon, németül középfokon beszél

Nős, két gyermek édesapja